

Fra Nordsjøen til Østersjøen

Øyvind Rimbereids *Solaris korrigert* er nå gjendiktet til tysk – et tysk tilsatt russisk, polsk og kasjubisk.

▲ AUDUN LINDHOLM

ET STED I tiské, Berlin-poeten Bert Papenfuß' diktsamling fra 1990, kan man lese:

denne teksten er et dikt
som taler for bastardisering
kall det polakkisering, si regionalisering
si ripsbuskvekster snakk
& vær talende, takk

Både «bastardisering» og «regionalisering» har vært gjennomgangsmelodier også i 2000-tallets norske samtidspoesi – det første har tjent som en garanti for at det siste ikke har ført til puristisk-völkisch opprinnelsesdyrking. Tone Avenstroup og Bert Papenfuß har tidligere gjendiktet Terje Dragseths *Kvitekråkas song* (2005), der nynorsk, setesdalsdialekt, moderne slang og norrøne vendinger sys sammen i en idiolekt som er bokas helt egen. Nå har de tatt for seg titeldiktet i Øyvind Rimbereids *Solaris korrigert* (2004), som trakk en språklig sirkel rundt Ekofisk og skapte et hybrid 2480-språk ved å føre ihop stavangerdialekt, lavlandsskotsk, engelsk, nederlandsk, dansk og oldnorsk. *Vagant* fikk tak i de språkblandende oversettermakkerne, og behandlet dem – hybrider in mente – som et kollektivt subjekt.

– Springer oversettelsene deres ut fra en særlig interesse for syntetiserende språkblandinger?

– Berts dikt har alltid hatt innslag av *rotwelsch* – språket til randgrupper, tiggere og reisende folk – og setter dialekter opp mot standardspråket, høytysk. Han krysser språk, sosiolekter og neologismer, mens Tone er blitt vant til å skifte mellom norsk og tysk etter 23 år i Berlin. Slik sett har disse bøkene talt direkte til oss, men på tross av at begge oversettelsene er av språkkryssende

Bert Papenfuß og Tone Avenstroup har samarbeidet om rundt 15 publikasjoner: oversettelser av hverandre til tysk og norsk, pluss gjendiktninger av norske poeter til tysk.

TONE AVENSTROUP, f. 1963, er poet, regissør og performancekunstner. Hun var med på å grunnlegge Baktruppen i 1986, der hun var aktiv inntil 1995, og senere har hun blant annet vært med i performancegruppa Akt. Seneste diktsamling: *ineinandersetzung / samstemmelse* (Distillery, 2013). **BERT PAFENFUSS**, f. 1956, er poet og oversetter. Fra 1999 til 2008 var han en av innehaverne av utestedet Kaffee Burger, idag er han med på å drive Rumbalotte continua i Prenzlauer Berg. Seneste diktsamling: *Die Mauer* (Hatje Cantz Verlag, 2012). Begge er medredaktører av tidsskriftet *GEGNER*, tidligere *SKLAVEN*.

verk, har de forskjellig utgangspunkt. Terje Dragseth er en gammel venn av Tone, og på midten av 1990-tallet oversatte vi flere dikt fra *Den sovende* (1994) for tidsskriftet *SKLAVEN*. Vi tok fatt på *Kvitekråka* da den kom ut, ettersom den har slektskap med Berts språk. Oversettelsen av *Solaris korrigert* begynte vi på etter en forespørsel fra Literaturwerkstatt i Berlin – vi likte teksten godt og fant ut at vi ville arbeide oss gjennom hele diktet, samt ett til.

– Dere har flyttet Rimbereids *Nordsjø-fantasi til Østersjøen*; *nordsjøspråket er blitt oversatt til et østersjøspråk satt sammen av blant annet russisk, tysk, polsk og kasjubisk*. Tanken melder

seg om «*Solaris korrigert*» som en slags universal-modul, som kan forflyttes til likt og ulikt av bukter med nærliggende oljefelt: *Mexicogulfen, Persiabukta, Rio Plata, Beringstredet*. Ja, kanskje kunne hele Stavgersand ha vært flyttet til Aserbajdsjan?

– Ingen av oss kan aserbajdsjansk, vi tar utgangspunkt i de språkene vi snakker – men når en ser bilder fra Neft Daşları, Stalins flytende drøm ved Det kaspiske hav, er det fort gjort å forestille seg en dystopi ... Vi hadde ei økt med Øyvind i fjor høst hvor vi gikk gjennom grovoversettelsen, som var til pommersk plattysk, omtrent som de snakker på øya Rügen. Han fortalte om hvorfor han hadde lagt diktet til Nordsjøen, der engelsk er hovedspråket – imperial-språket, så å si. Da fikk Bert en idé: Hvorfor ikke flytte diktet enda lenger inn i Østersjøen, hvor russisk er det dominerende språket? Russland er Tysklands største oljeleverandør – sett herfra er stormakten et imperium.

– Hvilke fremtidsscenerier knytter seg til olje i dette området? Finnes en tilsvarende potent miks av det fossile og det høyteknologiske i Østersjøen som i Nordsjøen?

– Oversettelsen er utstyrt med et «mellomord», «Chronik der Zone Greifswalder Bodden und Anrainerplattformen» – «Kronikk om sonen rundt bukta ved Greifswald og naboplattformene». Her legger Bert frem en anarkistisk utopi som beskriver det som skjer inntil Øyvinds dystopi starter: Teksten tar for seg hendelser mellom nå og 2480. Det fantes oljeboring i Østersjøen på 1950–60-tallet, som aldri ga utbytte. I sin ungdom så Bert oljetårnene – i dag har de havna på museum. I Berts fremtidsscenario blir det utviklet ny teknologi som gjør boring i Østersjøen lønnsom.

